

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ САМОСТІЙНОЇ
РОБОТИ СТУДЕНТІВ
з дисципліни
“УПРАВЛІННЯ ЗЕМЕЛЬНИМИ РЕСУРСАМИ”
(для бакалаврів)**

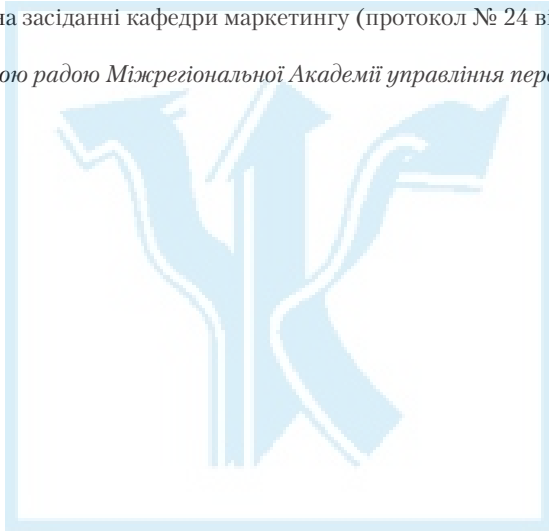
МАУП

Київ 2008

Підготовлено доцентом кафедри організації самоврядування *В. В. Утвенком*

Затверджено на засіданні кафедри маркетингу (протокол № 24 від 28.09.07)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

МАУП

Утвенко В. В. Методичні рекомендації щодо забезпечення самостійної роботи студентів з дисципліни “Управління земельними ресурсами” (для бакалаврів). — К.: МАУП, 2008. — 46 с.

Методичні рекомендації щодо забезпечення самостійної роботи студентів з дисципліни “Управління земельними ресурсами” містять пояснювальну записку, тематичний план дисципліни, зміст самостійної роботи, а також список літератури.

© Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП), 2008

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Самостійна робота студентів є важливою складовою навчального процесу, що сприяє активізації засвоєння знань та їх реалізації, а також формує вміння навчатися у вільний від занять час.

Метою самостійної роботи є сприяння якнайглибшому засвоєнню студентами знань з “Управління земельними ресурсами”, необхідних для ефективної підготовки фахівців у сфері аграрного менеджменту, менеджменту землевпорядкування та кадастру, а також в управлінні міськими територіями та комунальним господарством. Крім цього, методичні матеріали передбачають опанування в повному обсязі навчальної програми та формуванню самостійності як особистісної ознаки та важливої професійної якості, сутність якої полягає в умінні систематизувати, планувати та контролювати власну діяльність.

Завданням самостійної роботи є засвоєння певних знань, умінь, навичок, їх закріплення та систематизація, застосування при виконанні практичних завдань і наукових робіт, а також виявлення прогалин у системі знань.

Самостійна робота становить приблизно 66 % часу, необхідного для виконання основної освітньої програми з урахуванням рекомендацій Міністерства освіти та науки України щодо кількості годин аудиторних занять на тиждень. Її зміст визначається навчальною програмою дисципліни, методичними матеріалами, завданнями викладача.

У рекомендаціях розглядаються форми самостійної роботи, порядок її організації та контролю, наводяться основні питання з курсу дисципліни, питання для самоконтролю, теми рефератів, а також тестові завдання.

Методичні рекомендації знайомлять студентів з основними поняттями дисципліни, теоретико-методологічними та науковими основами організації управління земельними ресурсами, системою оцінки та роллю інформаційного забезпечення в управлінні земельними ресурсами. Крім цього, розглядається законодавча база дисципліни, історія розвитку системи управління земельними ресурсами.

Чільне місце приділяється державному та муніципальному управлінню земельними ресурсами, особливостям управління системою землекористування в умовах переходу України до ринкової економіки, фінансовим та економічним аспектам управління

земельними ресурсами, що дасть можливість студентам **отримати більше знань та ефективно засвоїти:**

- особливості розвитку сучасної системи державного земельного кадастру в Україні;
- концептуальні основи створення та ведення державного земельного кадастру в населених пунктах як основи регулювання земельно-майнового комплексу;
- систему державного регулювання платного землекористування як фактор управління земельно-майновим комплексом в містах і регіонах;
- особливості реалізації державної політики з кадрового забезпечення управління земельними ресурсами;
- систему управління муніципальною земельною власністю;
- особливості формування системи управління муніципальним майном (земельними ресурсами);
- економічні основи управління земельною власністю в містах;
- управління землями сільськогосподарського призначення, населених пунктів та з особливим режимом використання;
- управління системою землевпорядкування як функцією управління земельними ресурсами;
- управління охороною земельних ресурсів в умовах ринкової економіки;
- стимулювання розвитку ринку земель міст та інших поселень;
- фінансово-економічні ризики оформлення результатів економічної оцінки земель.

Нарешті, вивчення особливостей управління земельними ресурсами в зарубіжних країнах дасть змогу студентам порівняти закордонний досвід з українськими реаліями, глибше з'ясувати проблеми та можливі перспективні шляхи розвитку вітчизняної системи управління земельними ресурсами.

Отже, методичні рекомендації щодо забезпечення самостійної роботи з дисципліни “Управління земельними ресурсами” спрямовані на те, щоб дати студентам знання теоретичних основ особливостей розвитку системи державного та муніципального управління земельними ресурсами в умовах ринкової економіки сучасної України, а також застосування ними здобутих знань, вмій і навичок на практиці.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
дисципліни
“УПРАВЛІННЯ ЗЕМЕЛЬНИМИ РЕСУРСАМИ”

№ пор.	Назва змістового модуля і теми	Кількість годин		
		Лекції	Семінарські (практичні) заняття	Самостійна робота студентів
1	2	3	4	5
	Змістовий модуль I. Теоретико-методологічні засади дисципліни			
1	Сутність і роль управління земельними ресурсами	2		4
2	Теоретико-методологічні та наукові основи організації управління земельно-майновими відносинами в населених пунктах	2		4
3	Система оцінки земельних ресурсів у населених пунктах	2		4
4	Інформаційне забезпечення системи управління земельними ресурсами	2		4
5	Нормативно-правові засади управління земельними ресурсами	2	2	4
6	Історія розвитку системи управління земельними ресурсами в Україні	2	2	4
	Змістовий модуль II. Державне управління земельними ресурсами			
7	Сучасна система державного земельного кадастру в Україні. Концептуальні основи створення та ведення державного земельного кадастру в населених пунктах як основи регулювання земельно-майнових відносин	2		5
8	Система державного регулювання платного землекористування як фактор управління земельно-майновим комплексом у містах і регіонах. Державна політика з кадрового забезпечення управління земельними ресурсами	2		5

1	2	3	4	5
9	Змістовий модуль III. Муніципальне управління земельними ресурсами Система управління муніципальною земельною власністю. Особливості формування системи управління муніципальним майном (земельними ресурсами)	2		5
10	Система органів управління муніципальними земельними ділянками (муніципальною нерухомістю). Економічні основи управління власністю (земельними ресурсами) в містах	2	2	4
	Змістовий модуль IV. Управління земельними ресурсами різних форм власності			
11	Особливості управління земельними ресурсами в умовах ринкової економіки. Управління землями сільськогосподарського призначення та з особливим режимом використання		2	4
12	Управління земельними ресурсами населених пунктів	2		4
13	Землепорядкування як функція управління земельними ресурсами. Управління охороною земельних ресурсів в умовах ринкової економіки		2	4
	Змістовий модуль V. Економіка земельних ресурсів			
14	Стимулювання розвитку ринку земель міст та інших поселень	2		4
15	Організація та технологія виконання робіт з оцінки земель населених пунктів. Фінансово-економічні ризики оформлення результатів економічної оцінки земель	2		4
	Змістовий модуль VI. Управління земельними ресурсами в зарубіжних країнах			
16	Нормативно-правова база та організація управління земельними ресурсами в зарубіжних країнах	2	2	5
Разом годин: 108		28	12	68

ЗМІСТ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ
з дисципліни
“УПРАВЛІННЯ ЗЕМЕЛЬНИМИ РЕСУРСАМИ”

Змістовий модуль І. Теоретико-методологічні засади дисципліни

Тема 1. Сутність і роль управління земельними ресурсами

1. Поняття “управління ресурсами”, “управління земельними ресурсами”.
2. Земельні ресурси як об’єкт управління.
3. Предмет, мета та завдання дисципліни.
4. Основні функції управління земельними ресурсами.
5. Класифікація земельних ресурсів: український та зарубіжний досвід.
6. Землеустрій як механізм управління земельними ресурсами.
7. Розмежування державної та муніципальної власності на земельні ділянки.
8. Роль системи управління земельними ресурсами в соціально-економічному розвитку держави та регіонів.

Питання для самоконтролю

1. Розкрийте сутність управління земельними ресурсами.
2. Визначте предмет та об’єкт дисципліни.
3. Дайте загальну характеристику функцій управління земельними ресурсами.
4. Дайте класифікацію земельних ресурсів, яка є загальноприйнятою за кордоном.
5. Розкрийте процес формування системи управління державною нерухомістю.
6. Розкрийте сутність управління муніципальною нерухомістю.
7. У чому полягає значення ефективного управління земельними ресурсами в збільшенні доходів державного та місцевих бюджетів?

Теми рефератів

1. Земельні ресурси як цілісний об’єкт управління.
2. Формування системи управління державною нерухомістю.
3. Формування системи управління муніципальною нерухомістю.

4. Роль управління земельними ресурсами в соціально-економічному розвитку держави.
5. Роль управління земельними ресурсами в соціально-економічному розвитку регіонів.

Тестові завдання

1. Предметом управління земельними ресурсами є:

- а) знання, необхідні для організації ефективного використання земель сільськогосподарського призначення та земель населених пунктів;
- б) знання, що уможливають приведення земельних ресурсів відповідно до потреб суспільства згідно з чинним законодавством та законами функціонування і розвитку земельних відносин;
- в) знання, необхідні для організації ефективного використання земель промислових підприємств, транспорту, зв'язку, оборони, природоохоронного, оздоровчого, рекреаційного та історико-культурного призначення;
- г) правильні відповіді "а" і "б";
- д) усі відповіді правильні.

2. Метою дисципліни "Управління земельними ресурсами" є:

- а) вирішення проблем раціонального використання та охорони земель шляхом організованої цілеспрямованої діяльності суб'єкта управління;
- б) забезпечення умов ефективного землекористування, задоволення потреб ринку;
- в) контроль за процесом використання й охорони земель сільськогосподарського та промислового призначення в населених пунктах;
- г) запровадження ефективної системи управління земельними ресурсами відповідно до потреб суспільства;
- д) правильних відповідей немає.

3. До функцій управління земельними ресурсами належать:

- а) планування;
- б) організаційна;
- в) регулювання;
- г) контролю;
- д) земельного менеджменту;

- е) землевпорядкування;
- е) економічного регулювання раціонального землекористування;
- ж) правильні відповіді “а”, “б”, “в”, “г”.
- з) усі відповіді правильні.

4. Особливістю використання земельних ресурсів як об'єкта управління в сучасній Україні є те, що:

- а) земельні угіддя є складовим елементом єдиної продуктивної сили природи;
- б) земля хоч і є продуктом природи, але її родючість визначається людською діяльністю, що не є дармовим благом;
- в) раціональне використання землі може здійснюватися тільки з врахуванням світла, тепла, води, повітря, які забезпечують нормальний розвиток біогеоценозів;
- г) використання земель повинно мати диференційований характер, зумовлений ґрунтово-кліматичними і територіальними умовами;
- д) усі відповіді правильні;
- е) правильні відповіді “б” і “г”.

Література [5; 7; 14; 15; 22; 23]

Тема 2. Теоретико-методологічні та наукові основи організації управління земельно-майновими відносинами в населених пунктах

1. Теоретико-методологічні основи управління земельними ресурсами.
2. Методи і методика відбору ефективної системи управління земельними ресурсами.
3. Еволюція розвитку управлінської школи.
4. Вітчизняні та зарубіжні теорії управління земельними ресурсами.
5. Стратегія і тактика управління земельними ресурсами.
6. Земельні ресурси як основа економічного поняття власності та господарювання.
7. Система муніципальних земельних ділянок.
8. Сучасний стан державного управління земельно-майновими відносинами в населених пунктах.
9. Стратегічна направленість державної земельно-майнової політики в населених пунктах.

Питання для самоконтролю

1. Охарактеризуйте методика відбору ефективної системи управління земельними ресурсами.
2. Висвітліть наукові принципи управління земельними ресурсами.
3. Визначте стратегію і тактику управління земельними ресурсами.
4. Що таке стиль управління земельними ресурсами?
5. Дайте загальну характеристику земельно-майнової політики в містах України.
6. Висвітліть основні механізми регулювання земельно-майнових відносин.
7. У чому полягає муніципальне регулювання земельних відносин?

Теми рефератів

1. Теоретико-методологічні засади управління земельними ресурсами.
2. Формування теорії управління земельними ресурсами в Україні.
3. Становлення та розвиток системи управління земельними ресурсами за кордоном.
4. Земельні ресурси як інструмент економічної політики держави.
5. Земельні ресурси як інструмент економічної політики муніципального утворення.

Тестові завдання

1. До правових методів управління земельними ресурсами належать:

- а) адміністративні;
- б) соціально-економічні;
- в) соціально-психологічні;
- г) усі відповіді правильні.

2. Сучасне законодавство в галузі регулювання земельних відносин передбачає такі види прав на земельні ділянки:

- а) власність (державна, муніципальна, приватна);
- б) землекористування (довічне, спадкове, господарське та оперативне управління);

- в) оренда землі;
- г) правильні відповіді “а” і “б”;
- д) усі відповіді правильні.

3. Сучасний ринок державної та муніципальної нерухомості дозволяє виокремити такі інструменти земельної політики:

- а) купівля земельних ділянок, надання земельних ділянок в оренду (короткотермінову оренду терміном до 5–10 років та довгострокову до 50 років);
- б) продаж земельних ділянок під будівництво житла (індивідуальна та багатоповерхова житлова забудова);
- в) конкурсний порядок продажу прав на земельні ділянки (право власності, право короткотермінової та довготермінової оренди);
- г) правильні відповіді “б” і “в”;
- д) усі відповіді правильні.

4. За цільовим призначенням землі населених пунктів поділяються на такі види користування:

- а) землі загального користування (вулиці, площі, шляхи, набережні, лісопарки, сквери, бульвари, стадіони, пляжі);
- б) землі житлової та загальної забудови;
- в) землі промислової та складської забудови;
- г) землі транспорту, зв'язку, інженерних комунікацій;
- д) землі сільськогосподарського та охоронного призначення;
- е) водоймища, акваторії, річки, водоохоронні землі тощо;
- є) правильні відповіді “а”- “г”;
- д) усі відповіді правильні.

Література [5; 7; 14; 15; 22; 23; 42]

Тема 3. Система оцінки земельних ресурсів у населених пунктах

1. Поняття ціни і вартості землі та витрат на її поліпшення.
2. Поняття та принципи масової оцінки земель.
3. Методи масової оцінки земель населених пунктів.
4. Оцінка земель поселень витратним методом.
5. Загальні принципи пофакторної оцінки земель населених пунктів.
6. Оцінка земель природно-рекреаційного використання.
7. Оцінка земель поселень дохідним методом.

8. Особливості оцінки земель сільськогосподарського призначення дохідним методом.
9. Оцінка земель дохідним методом під промисловою забудовою суспільного (цивільного) призначення.

Питання для самоконтролю

1. Дайте визначення поняття вартості землі.
2. Які методи масової оцінки земель населених пунктів ви знаєте?
3. Покажіть роль оцінки земель населених пунктів в управлінні земельними ресурсами.
4. Висвітліть методи масової оцінки земель населених пунктів.
5. Дайте загальну характеристику оцінки земель дохідним методом.
6. Охарактеризуйте особливості оцінки земель населених пунктів методом порівняння та аналізу існуючих продаж.
7. Визначте методи експертної грошової оцінки землі.

Теми рефератів

1. Принципи оцінки земельних ресурсів у сучасній Україні.
2. Оцінка земель населених пунктів методом порівняння та аналізу існуючих продаж.
3. Оцінка земель, зайнятих житловою забудовою та окремими категоріями комерційних будинків-споруд.
4. Оцінка земель, зайнятих комерційними підприємствами з обслуговування населення.
5. Оцінка земель сільськогосподарського та промислового призначення в сучасній Україні: регіональний аспект.

Тестові завдання

- 1. Організацію оцінки земельних ресурсів в Україні здійснює:**
  - а) Державний комітет України із земельних ресурсів;
  - б) Верховна Рада України;
  - в) Кабінет Міністрів України;
  - г) Адміністрація Президента України.
- 2. Головними методами оцінки вартості земельних ресурсів є:**
  - а) дохідний та витратний методи;
  - б) метод порівняльних продаж та масової оцінки вартості земель;
  - в) дохідний, витратний методи та метод порівняльних продаж.

3. У процесі проведення масової оцінки земельних ділянок необхідно враховувати оціночні принципи:

- а) попиту та пропозиції, зміни;
- б) вільної конкуренції, заміщення;
- в) внесення окремого фактора (елементу), найкращого та найефективнішого використання землі;
- г) прогнозування (очікування);
- д) правильні відповіді “а” і “г”;
- е) усі відповіді правильні.

4. Формування попиту та пропозиції обумовлено кількома факторами, які є властивими лише ринку земельних ділянок. Так, попит на земельні ділянки під промислове виробництво визначають фактори:

- а) наявність діючого інженерного обладнання та благоустрою території;
- б) стан інженерно-геологічних умов будівництва;
- в) транспортна сукупність населеного пункту;
- г) правильні відповіді “б” і “в”;
- д) усі відповіді правильні.

Література [5; 7; 14; 15; 22; 23]

Тема 4. Інформаційне забезпечення системи управління земельними ресурсами

1. Теоретичні засади інформаційного забезпечення.
2. Функції та призначення земельно-інформаційних систем.
3. Інформаційно-аналітичне забезпечення оцінки земель населених пунктів.
4. Земельно-кадастрова інформація.
5. Грошова оцінка земель як об'єкт управління.
6. Роль геоінформаційних технологій в інформаційному забезпеченні управління земельними ресурсами.
7. Комп'ютеризація управління земельними ресурсами.
8. Моніторинг у системі управління земельними ресурсами.
9. Принципи та способи здійснення моніторингу земель.

Питання для самоконтролю

1. Що таке земельно-кадастрова інформація?
2. Розкрийте сутність земельно-реєстраційної системи.
3. У чому полягає експертна грошова оцінка земельних ділянок?

4. Дайте оцінку ролі геоінформаційних технологій в інформаційному забезпеченні управління земельними ресурсами.
5. Охарактеризуйте планово-картографічне забезпечення системи управління земельними ресурсами.
6. У чому полягає мета моніторингу в інформаційному забезпеченні управління земельними ресурсами?
7. Проаналізуйте систему земельно-реєстраційних заходів та методи їх здійснення.
8. Завдання моніторингу в інформаційному забезпеченні системи управління земельними ресурсами.
9. Як ви оцінюєте комп'ютеризацію в системі управління земельними ресурсами?

Теми рефератів

1. Інформаційне забезпечення управління земельними ресурсами.
2. Моніторинг в системі управління земельними ресурсами.
3. Експертна грошова оцінка земельних ділянок в інформаційному забезпеченні управління земельними ресурсами.
4. Зміст і структура моніторингу земель.
5. Планово-картографічне забезпечення в інформаційній системі управління земельними ресурсами.

Тестові завдання

1. Програма створення автоматизованої системи ведення державного земельного кадастру була прийнята Постановою Кабінету Міністрів України 2 грудня 1997 р. Основні завдання програми полягали:

- а) у створенні на основі новітніх комп'ютерних та інформаційних технологій дієвого механізму автоматизованого ведення державного земельного кадастру;
- б) у сприянні розвитку ринкових відносин в аграрному секторі економіки;
- в) у підтвердженні права власників та користувачів на земельні ділянки;
- г) у вдосконаленні механізмів розрахунку розміру платежів за землю;
- д) правильні відповіді "а" і "в";
- е) усі відповіді правильні.

2. Згідно з вказівками Держкомзему України від 30 грудня 1997 р. для реєстру фізичних осіб необхідно подати такі дані:

- а) ідентифікаційний код особи, код у податкову адміністрацію;
- б) прізвище, ім'я, по батькові, дату народження, паспортні дані;
- в) кадастровий номер, способи контактування;
- г) правильні відповіді “а” і “б”;
- д) усі відповіді правильні.

3. Геоінформаційні технології — це:

- а) автоматизована інформаційна система, призначена для обробки просторово-часових даних, основою інтеграції яких слугуватиме географічна інформація;
- б) розвиток систем автоматизованого забезпечення з використанням сучасних технологій мультимедіа (обробітку та надання аудіо та відеоінформації);
- в) сукупність технічних, програмних і організаційних проблемно-орієнтованих засобів збирання, кодування, зберігання, математичної обробки просторово-координованих даних для моделювання забезпечення процесів управління, аналізу і прогнозу навколишнього середовища територіального природно-господарського комплексу;
- г) правильні відповіді “а” і “в”.

4. Завданням моніторингу в системі управління земельними ресурсами є:

- а) прогнозування змін у землекористуванні, що очікуються від господарської діяльності;
- б) збір інформації, необхідної для ведення державного земельного кадастру, організації землевпорядкування та землекористування, здійснення державного контролю за використанням і охороною земель з метою запобігання негативним процесам;
- в) розробка заходів реагування, адекватних екологічному стану земель;
- г) правильні відповіді “а” і “б”;
- д) усі відповіді правильні.

5. Основними принципами моніторингу в системі оцінки земельних ресурсів є:

- а) принцип законності даних систем моніторингу земель;
- б) принцип об'єктивності інформації;

- в) системний підхід як об'єкт дослідження територій;
- г) усі відповіді правильні.

Література [5; 7; 14; 15; 23]

Тема 5. Нормативно-правові засади управління земельними ресурсами

1. Конституційні засади управління.
2. Правове регулювання оцінки земельних ресурсів.
3. Організаційно-правові засади регулювання ринку земель на державному рівні.
4. Правове регулювання ринку земель на регіональному та місцевому рівнях.
5. Роль Закону України “Про місцеве самоврядування в Україні” 1997 р. в управлінні земельними ресурсами.
6. Земельний кодекс України 2001 р. — правова основа ефективного управління земельними ресурсами.
7. Закон України “Про землеустрій”.
8. Закон України “Про охорону земель”.

Питання для самоконтролю

1. Визначте правові механізми організації управління земельними ресурсами.
2. У чому полягає правове регулювання плати за землю?
3. Дайте оцінку ролі Закону України “Про місцеве самоврядування в Україні” 1997 р. в управлінні земельними ресурсами.
4. Розкрийте значення стимулювання раціонального використання та охорони земель.
5. Коли було прийнято Закон України “Про плату за землю”?
6. Як просувається реалізація Указу Президента України “Про невідкладні заходи щодо прискорення реформування аграрного сектора економіки”?
7. Коли вступив у дію Закон України “Про землеустрій”?

Теми рефератів

1. Нормативно-правові аспекти управління земельними ресурсами.
2. Правове регулювання оцінки земельних ресурсів.
3. Значення Земельного кодексу України 2001 р. в ефективному управлінні земельними ресурсами.

4. Державний контроль за раціональним використанням земельних ресурсів.
5. Особливості здійснення державного контролю з охорони земель в сучасній Україні.

Тестові завдання

1. Згідно з ст. 13 Конституції України 1996 р. за цільовим призначенням земельні ресурси України поділяються на:

- а) землі сільськогосподарського призначення та землі населених пунктів;
- б) землі промислових підприємств, транспорту та зв'язку, оборони;
- в) природоохоронного, оздоровчого, рекреаційного та історико-культурного призначення;
- г) землі лісового фонду, водного фонду, запасу;
- д) правильні відповіді "а", "б" і "в";
- е) усі відповіді правильні.

2. Указ Президента України "Про заходи щодо розвитку та регулювання ринку земель населених пунктів, інших земель сільськогосподарського призначення" було прийнято:

- а) 1999 р.;
- б) 2000 р.;
- в) 2001 р.;
- г) 2002 р.;
- д) 2003 р.

3. Закон України про охорону земель було прийнято Верховною Радою України:

- а) 19 червня 2003 р.;
- б) 17 липня 2003 р.;
- в) 10 серпня 2003 р.;
- г) 1 вересня 2003 р.;
- д) 19 червня 2003 р.

4. Закон України "Про державний контроль за раціональним використанням та охороною земель" було прийнято Верховною Радою України:

- а) 19 червня 2003 р.;
- б) 17 липня 2003 р.;
- в) 10 серпня 2003 р.;
- г) 1 вересня 2003 р.;
- д) 19 червня 2003 р.

5. Згідно з українським законодавством відповідно до форм власності до складу міських земель входять:

- а) землі державної власності;
- б) землі комунальної власності;
- в) землі приватної власності;
- г) землі колективної власності;
- д) усі відповіді правильні.

Література [5; 8–12; 20; 23]

Тема 6. Історія розвитку системи управління земельними ресурсами в Україні

1. Управління земельними ресурсами в дохристиянський період.
2. Земельні відносини та управління земельними ресурсами в Київській Русі.
3. Розвиток системи управління, використання та охорони земель Київської Русі.
4. Управління земельними ресурсами в період Литовської доби.
5. Польський період управління земельними ресурсами.
6. Система управління земельними ресурсами в державі Богдана Хмельницького.
7. Формування великого старшинського землеволодіння та особливості державного управління земельними ресурсами в Гетьманщині в другій половині XVII — на початку XVIII ст.
8. Особливості управління земельними ресурсами в Лівобережній та Слобідській Україні в XVIII ст.
9. Управління земельними ресурсами в Наддніпрянській Україні в XIX — на початку XX ст.
10. Розвиток системи управління земельними ресурсами в Галичині.
11. Особливості управління земельними ресурсами в Україні в період Національної революції 1917–1920 рр.
12. Управління земельними ресурсами в українських землях у міжвоєнний період (20–30- ті роки XX ст.).
13. Управління земельними ресурсами в післявоєнні роки (1945 — початок 90-х років XX ст.).

Питання для самоконтролю

1. Дайте оцінку системі управління земельними ресурсами в ранній християнський період.

2. Висвітліть соціально-економічні штрихи до портретів державотворців Русі.
3. Проаналізуйте процес формування адміністративно-територіального утворення Київської Русі як об'єкта управління.
4. Розкрийте характерні особливості управління земельними ресурсами в Литовсько-польську добу.
5. У чому полягала система управління земельними ресурсами в Україні в Козацьку добу (друга половина XVII — XVIII ст.)?
6. Якою була польська система управління земельними ресурсами на Правобережній та Західній Україні у XVIII ст.?
7. Висвітліть характерні особливості управління земельними ресурсами в Наддніпрянській Україні в першій половині XIX ст.
8. Розкрийте прикмети державної політики гетьмана П. Скоропадського (1918 р.) з управління земельними ресурсами.
9. Проаналізуйте особливості управління земельними ресурсами в Українській РСР у роки хрущовської “відлиги” (1953–1964).

Теми рефератів

1. Особливості управління земельними ресурсами в Галицько-Волинській державі.
2. Управління земельними ресурсами на українських землях за часів Речі Посполитої (1569–1648 рр.).
3. Система управління земельними ресурсами в Східній Галичині в XIX — на початку XX ст.
4. Управління земельними ресурсами в період Столипінської реформи.
5. Державне управління земельними ресурсами в Українській РСР (1922–1991 рр.).

Тестові завдання

1. Основними формами власності на землю в Київській Русі були:

- а) спадкове володіння на землю князів та бояр;
- б) общинне землеволодіння;
- в) державна форма власності на землю;
- г) тимчасове землеволодіння;
- д) правильні відповіді “а” і “б”;
- е) усі відповіді правильні.

2. У добу Великого князівства Литовського в основу шляхетського землекористування на території України було покладено:

- а) спадкове землеволодіння;
- б) винагороду князя шляхті, боярам, магнатам за військову службу;
- в) займанщина;
- г) фільварки.

3. У роки Української національної революції під проводом Б. Хмельницького право приватної власності на землю мали:

- а) шляхта, козаки, монастирі;
- б) шляхта, козаки, міщани, селяни;
- в) шляхта, міщани, козаки, монастирі;
- г) шляхта та козаки.

4. У другій половині XVII ст. основними формами землеволодіння козацької старшини були:

- а) рангове (тимчасове) землеволодіння;
- б) спадкове землеволодіння;
- в) займанщина та спадкове землеволодіння;
- г) тимчасове та спадкове землеволодіння;
- д) займанщина, тимчасове та спадкове землеволодіння.

5. Основними напрямками Столипінської аграрної реформи, що охопила більшу частину України, були:

- а) передача землі господарю в особі селянина землевласника;
- б) вихід селян з общин;
- в) переселення селян з Центральних районів Російської імперії до Сибіру та на Далекий Схід;
- г) правильні відповіді “б” і “в”;
- д) усі відповіді правильні.

6. Постанову Ради Міністрів СРСР “Про порядок ведення земельного кадастру” було прийнято:

- а) у 1975 р.;
- б) у 1976 р.;
- в) у 1977 р.;
- д) у 1978 р.

Література [1–4; 5; 23]

Змістовий модуль II. Державне управління земельними ресурсами

Тема 7. Сучасна система державного земельного кадастру в Україні. Концептуальні основи створення та ведення державного земельного кадастру в населених пунктах як основи регулювання земельно-майнових відносин

1. Роль державного земельного кадастру в системі управління земельними ресурсами.
2. Ведення державного земельного кадастру.
3. Загальні положення державного земельного кадастру.
4. Структура, зміст та документація державного земельного кадастру.
5. Державний земельний кадастр як інформаційна система управління земельно-майновим комплексом у великих поселеннях.
6. Державний земельний кадастр у великому місті.
7. Державний земельний кадастр нерухомості.
8. Значення земельно-кадастрової інформації в плануванні землекористування.

Питання для самоконтролю

1. Визначте роль державного земельного кадастру в системі управління земельними ресурсами.
2. Коли було прийнято державний земельний кадастр в Україні?
3. Якою є структура державного земельного кадастру?
4. Проаналізуйте зміст державного земельного кадастру.
5. Що таке державний земельний кадастр нерухомості?
6. Висвітліть характерні особливості ведення державного земельного кадастру у великому місті.
7. Що таке кадастрові зйомки?
8. Яку інформацію про земельні ділянки можна отримати за допомогою земельного кадастру?

Теми рефератів

1. Земельний кадастр в Україні та реєстрація землі.
2. Кадастровий землеустрій в Україні та за кордоном: порівняльна характеристика.
3. Загальні положення державного земельного кадастру.

4. Державний земельний кадастр у великому та малому місті: порівняльна характеристика.
5. Особливості ведення державного земельного кадастру в Україні та Росії: порівняльна характеристика.

Тестові завдання

1. Державний земельний кадастр відповідно до українського законодавства — це:

- а) єдина державна система земельно-кадастрових робіт, яка встановлює процедуру визнання факту виникнення або припинення права власності на земельні ділянки і права користування ними та містить сукупність відомостей і документацій про місце розташування та правовий режим цих ділянок, їх оцінку, класифікацію земель, кількісну та якісну характеристику, розподіл серед власників землі та землекористувачів;
- б) державна система реєстрації земель населених пунктів промислового, сільськогосподарського призначення, земель запасу, резервного фонду та з особливим режимом використання з відомостями про оцінку, кількісну та якісну характеристику земель;
- в) обидві відповіді правильні;
- г) правильних відповідей немає.

2. Складовими державного земельного кадастру є:

- а) кадастрове зонування, кадастрова зйомка;
- б) бонітування ґрунтів, економічна оцінка земель;
- в) грошова оцінка земель, державна реєстрація земельних ділянок, облік кількості та якості земель;
- г) правильні відповіді “а” і “в”;
- д) усі відповіді правильні.

3. За кадастровим зонуванням можна встановити:

- а) місця розташування обмежень щодо використання земель;
- б) межі кадастрових зон та кварталів;
- в) межі оцінювання районів і зон;
- г) кадастрові номери адміністративно-територіальних одиниць;
- д) правильні відповіді “а” і “г”;
- д) усі відповіді правильні.

4. Об'єктом містобудівного кадастру в системі державного земельного кадастру є:

- а) землеволодіння та землекористування в містах;
- б) будівлі та споруди;
- в) ділянки й вузли інженерної мережі;
- г) територіальні зони (функціональні, охоронні тощо);
- д) правильні відповіді “а” — “в”;
- д) усі відповіді правильні.

5. Містобудівний кадастр складається з:

- а) кадастрових планів та реєстрів землекористування;
- б) будинкових споруд, інженерних мереж та вулично-дорожньої мережі;
- в) топографічних карт міст та аналітичних баз даних;
- г) правильні відповіді “а” і “б”;
- д) усі відповіді правильні.

Література [5; 14; 15; 18; 20–23; 25]

***Тема 8. Система державного регулювання платного землекористування як фактор управління земельно-майновим комплексом у містах і регіонах.
Державна політика з кадрового забезпечення управління земельними ресурсами***

1. Становлення та розвиток орендних відносин.
2. Оренда землі як головний механізм управління земельно-майновим комплексом міста та регіону.
3. Порядок розрахунку орендної платні за землю.
4. Земельний податок як механізм регулювання економічного розміру міського землекористування.
5. Методики визначення земельного податку.
6. Порядок розрахунку оподаткованої бази землі.
7. Сутність державної кадрової політики в галузі земельно-майнових відносин.
8. Принципи кадрової політики в системі управління земельними ресурсами.
9. Програма підготовки та перепідготовки фахівців з управління земельними ресурсами.
10. Програма підвищення кваліфікації.

Питання для самоконтролю

1. Які методики визначення орендної платні за землю ви знаєте?
2. Який існує порядок розрахунку орендної платні за землю?
3. Висвітліть порядок розрахунку оподаткованої бази землі.
4. Які методики визначення земельного податку ви знаєте?
5. У чому полягає сутність державної кадрової політики в галузі земельно-майнових відносин?
6. Які існують державні програми підготовки та перепідготовки фахівців з управління земельними ресурсами?
7. Дайте оцінку державній системі підготовки та підвищення кваліфікаційних управлінських кадрів.
8. Висвітліть регіональні особливості реалізації державної програми підготовки та перепідготовки кадрів з управління земельними ресурсами.

Теми рефератів

1. Система державного регулювання платного землекористування в Україні.
2. Становлення та розвиток земельних відносин у сучасній Україні.
3. Державна кадрова політика в галузі земельно-майнових відносин.
4. Державна програма підготовки та перепідготовки кадрів з управління земельними ресурсами: регіональний аспект.
5. Державна програма підготовки та перепідготовки кадрів з управління земельними ресурсами в Україні та за кордоном: порівняльна характеристика.

Тестові завдання

1. До державних органів з регулювання земельних відносин в системі управління земельними ресурсами належать:

- а) Верховна Рада України;
- б) Кабінет Міністрів України;
- в) Державний комітет із земельних ресурсів;
- г) Міністерство аграрної політики;
- д) Міністерство охорони здоров'я;
- е) Державний комітет водного господарства;
- є) Державний комітет лісового господарства;

- ж) правильні відповіді “б” — “є”;
- з) усі відповіді правильні.

2. Оренда землі як головний механізм управління земельно-майновим комплексом міст та населених пунктів виконує такі функції:

- а) вирівнює економічні умови землекористування для всіх форм власності та господарювання;
- б) активізує виробництво та зменшує землеємність продукції і послуг, збільшує ефективність землекористування;
- в) дозволяє у відносно короткі терміни оптимізувати питання співвідношення виробничо-економічного характеру з просторовим наповненням земельних ресурсів;
- г) правильні відповіді “а” і “б”;
- д) усі відповіді правильні.

3. Сучасні механізми впливу орендної платні на землекористування полягають в тому, що орендарі перебувають у важких умовах, про що свідчить:

- а) викуп права оренди та мінімальні терміни договору оренди;
- б) можливість зобов'язати орендарів упорядкувати територію та відремонтувати прилеглу інженерно-технічну інфраструктуру ЖКГ міста;
- в) поділ орендарів на групи за їх комерційною активністю, диференціація ставок орендної платні;
- г) обмежений термін оренди не дозволяє орендарям здійснювати довготермінові проекти, зводити капітальні об'єкти;
- д) правильні відповіді “а” і “г”;
- е) усі відповіді правильні.

4. Для організації державної програми з підготовки та перепідготовки кадрів з управління земельними ресурсами необхідно врахувати таке:

- а) тривалість та періодичність їхнього навчання;
- б) склад учнів за посадами та категоріями;
- в) зв'язок навчання з професійною кар'єрою та зміст навчальних програм;
- г) правильні відповіді “а” і “б”;
- д) усі відповіді правильні.

Література [5; 14; 15; 18; 20–23; 31]

Змістовий модуль III. Муніципальне управління земельними ресурсами

Тема 9. Система управління муніципальною земельною власністю. Особливості формування системи управління муніципальним майном (земельними ресурсами)

1. Органи управління муніципальною нерухомістю.
2. Реєстрація, облік муніципальної нерухомості.
3. Реєстрація прав на нерухомість.
4. Завдання органів місцевого самоврядування в системі управління муніципальним майном.
5. Мета та завдання системи управління муніципальним майном.
6. Об'єкти та суб'єкти системи управління муніципальним майном.
7. Класифікація видів управлінської діяльності.
8. Мета управління муніципальною нерухомістю.
9. Класифікація методів управління муніципальною нерухомістю.

Питання для самоконтролю

1. Хто займається управлінням муніципальної нерухомості?
2. Які принципи регулювання земельних відносин у містах України ви знаєте?
3. Висвітліть механізм реєстрації та обліку земельно-майнових відносин.
4. Які методи управління муніципальною нерухомістю ви знаєте?
5. Дайте оцінку інформаційному забезпеченню управління земельними ресурсами міст.
6. Висвітліть мету управління муніципальною нерухомістю.
7. Які види управлінської діяльності ви знаєте?
8. Скільки існує методів управління муніципальною нерухомістю?

Теми рефератів

1. Система управління муніципальною земельною власністю.
2. Формування системи управління муніципальними земельними ресурсами.

3. Методи управління муніципальною нерухомістю.
4. Організація містобудівного кадастру.
5. Інформаційне забезпечення управління земельними ресурсами міста.

Тестові завдання

1. До складу міських земель відповідно до форм власності входять:

- а) землі державної власності;
- б) землі комунальної власності;
- в) землі приватної власності;
- г) землі колективної власності;
- д) правильні відповіді “б”, “в”, “г”;
- е) усі відповіді правильні.

2. На сьогодні загальна площа міських земель становить:

- а) 1 % земельних ресурсів країни;
- б) 2 % земельних ресурсів країни;
- в) 3 % земельних ресурсів країни;
- г) 4 % земельних ресурсів країни;
- д) 5 % земельних ресурсів країни.

3. Міські землі як об’єкт нерухомості, що дає дохід, має такі характеристики:

- а) потенційне зростання цін на землю;
- б) нерівномірні грошові потоки від землекористування;
- в) ризик і невизначеність;
- г) гнучкі умови фінансування й особлива податкова політика;
- д) усі відповіді правильні.

4. До методів управління земельними ресурсами в містах України належать:

- а) метод системного аналізу;
- б) програмно-цільовий метод;
- в) метод землеустрою;
- г) метод моделювання;
- д) усі відповіді правильні.

Література [5; 13–15; 17; 23; 24; 26; 35]

Тема 10. Система органів управління муніципальними земельними ділянками (муніципальною нерухомістю). Економічні основи управління власністю (земельними ресурсами) в містах

1. Система органів управління муніципальною нерухомістю.
2. Компетенції представницьких органів місцевого самоврядування.
3. Компетенції міського голови.
4. Компетенції органів з управління муніципальним майном.
5. Право муніципальної власності на землю.
6. Об'єкти муніципальної власності.
7. Інше рухоме та нерухоме майно.

Питання для самоконтролю

1. Дайте оцінку системі органів управління муніципальною нерухомістю.
2. Які повноваження має міський голова в сфері управління муніципальною нерухомістю?
3. Висвітліть повноваження представницьких органів місцевого самоврядування з управління муніципальною нерухомістю.
4. Які складові об'єкта муніципальної власності?
5. Що входить до суб'єктів муніципальної власності?
6. Які існують принципи регулювання земельних відносин у місті?
7. У чому полягає компетенція місцевих органів влади з питань регулювання земельних відносин?

Теми рефератів

1. Муніципальна власність — економічна основа місцевого самоврядування.
2. Економічні основи управління земельними ресурсами в містах України.
3. Права та обов'язки органів місцевого самоврядування з управління муніципальною нерухомістю.
4. Мета муніципальної політики в галузі управління міським майном та міською нерухомістю.

Тестові завдання

1. До компетенції представницьких органів місцевого самоврядування в сфері управління муніципальною нерухомістю (земельними ресурсами) належать:

- а) прийняття програм соціально-економічного розвитку та доповнень до них; встановлення порядку управління муніципальною нерухомістю, в тому числі приватизацією;
- б) затвердження нормативних документів про порядок використання нежитлових приміщень;
- в) визначення порядку надання та вилучення земельних ділянок і розпорядження земельними ділянками на території муніципалітетів;
- г) правильні відповіді “а” і “в”;
- д) усі відповіді правильні.

2. Головними цілями органів місцевого самоврядування в сфері управління муніципальною земельною власністю є:

- а) отримання періодичного прибутку та його зростання;
- б) зростання вартості нерухомості та збільшення власності за рахунок прибутків від використання нерухомості;
- в) захист капіталу від інфляцій, мінімізація втрат, пов'язаних з експлуатацією об'єкта;
- г) правильні відповіді “а” і “б”;
- д) усі відповіді правильні.

3. Щодо комунальної власності органи місцевого самоврядування мають такі майнові права:

- а) право власності та право господарського ведення;
- б) право оперативного управління;
- в) право постійного користування;
- г) правильні відповіді “а” і “б”;
- д) усі відповіді правильні.

4. До земель, що перебувають в управлінні органів місцевого самоврядування міст України, належать:

- а) головні вулиці та площі, житлові споруди;
- б) територія розміщення об'єктів державного управління;
- в) території загальноміських транспортних споруд та територіальних промислово-виробничих зон;
- г) правильні відповіді “а” і “в”;

- д) усі відповіді правильні;
- е) правильних відповідей немає.

Література [5; 13–15; 17; 23; 24; 27; 35]

Змістовий модуль IV. Управління земельними ресурсами різних форм власності

Тема 11. Особливості управління земельними ресурсами в умовах ринкової економіки. Управління землями сільськогосподарського призначення та з особливим режимом використання

1. Специфіка управління земельними ресурсами в умовах ринкової економіки.
2. Управління землями сільськогосподарського призначення.
3. Управління землями резервного фонду.
4. Управління меліорованими землями.
5. Специфіка управління земельними ресурсами з особливим режимом використання.
6. Управління землями природно-заповідного фонду та іншого природоохоронного призначення.
7. Управління землями рекреаційного призначення.
8. Управління землями оздоровчого призначення.
9. Управління землями історично сформованих ландшафтів та історико-культурного призначення.

Питання для самоконтролю

1. Висвітліть характерні особливості управління землями за пасу.
2. Як здійснюється управління радіонуклідними забрудненими землями?
3. У яких регіонах України знаходяться меліоровані землі?
4. Розкрийте специфіку управління земельними ресурсами з особливим режимом використання.
5. Висвітліть регіональні особливості управління земельними ресурсами рекреаційного призначення.
6. Як здійснюється управління землями історико-культурного призначення?
7. Розкрийте механізми управління землями в смугах прикордонного режиму.

Теми рефератів

1. Трансформація форм власності на землю в Україні в умовах ринкової економіки.
2. Управління землями сільськогосподарського призначення.
3. Особливості управління земельними ресурсами з особливим режимом використання.
4. Управління земельними ресурсами рекреаційного і оздоровчого призначення в Україні та за кордоном: порівняльна характеристика.
5. Управління землями з несприятливими природними умовами.

Тестові завдання

1. До головних обов'язків власників землі та землекористувачів щодо використання земель сільськогосподарського призначення належать:

- а) використання землі за призначенням;
- б) дотримання вимог законодавства про охорону земель;
- в) своєчасна сплата земельного податку;
- г) збереження добросусідських відносин між власниками землі та землекористувачами;
- д) збереження геодезичних знаків, гідротехнічних споруд;
- е) здійснення природоохоронних заходів;
- є) правильні відповіді "а" - "д";
- ж) правильні відповіді "а", "в", "д";
- з) усі відповіді правильні.

2. Частка земель запасу серед земель сільськогосподарського призначення залежно від регіонів України на сьогодні становить:

- а) до 5 % усіх земельних ресурсів аграрної сфери;
- б) від 5 до 7 %;
- в) від 7 до 10 %;
- г) понад 10 %.

3. На сьогодні землі резервного фонду становлять:

- а) 15 % площі усіх сільськогосподарських угідь, включаючи угіддя населених пунктів;
- б) 12 % площі усіх сільськогосподарських угідь, включаючи угіддя населених пунктів;
- в) 10 % площі усіх сільськогосподарських угідь, включаючи угіддя населених пунктів;

- г) 7 % площі усіх сільськогосподарських угідь, включаючи угіддя населених пунктів;
  - д) 5 % площі усіх сільськогосподарських угідь, включаючи угіддя населених пунктів;
  - е) правильних відповідей немає.
- 4. До земель з особливим режимом використання не належать:**
- а) землі природно-заповідного фонду та іншого природоохоронного призначення;
  - б) землі рекреаційного призначення;
  - в) радіонуклідно забруднені землі;
  - г) землі оздоровчого призначення;
  - д) землі історично сформованих ландшафтів та історико-культурного призначення;
  - е) землі в смугах прикордонного режиму;
  - є) землі з несприятливими природними умовами.

Література [5; 6; 16; 19; 23; 27; 28; 34; 36; 44]

Тема 12. Управління земельними ресурсами населених пунктів

1. Організаційні засади управління земельними ресурсами населених пунктів.
2. Земельна ділянка як об'єкт управління.
3. Зміст та завдання кадастрового землевпорядкування.
4. Встановлення меж земельних ділянок на забудованих територіях.
5. Земельно-господарське землевпорядкування як механізм управління земельними ресурсами.
6. Розмежування земель державної та комунальної власності в населених пунктах.

Питання для самоконтролю

1. Які законодавчі акти, присвячені управлінню земельними ресурсами на місцях, ви знаєте?
2. Як здійснюється встановлення меж земельних ділянок на забудованих територіях?
3. Дайте визначення оцінці земельних ділянок як об'єкта управління.
4. Яким чином проводиться встановлення прибудинкових територій в населених пунктах?

5. Специфічні риси управління земельними ресурсами в малих містах.
6. Яким чином здійснюється управління земельними ресурсами в сільських поселеннях?

Теми рефератів

1. Специфіка управління земельними ресурсами сільських поселень.
2. Управління земельними ресурсами великих міст у сучасній Україні.
3. Особливості управління земельними ресурсами в середніх та малих містах України: регіональний аспект.
4. Становлення та розвиток кадастрового землевпорядкування в сучасній Україні.
5. Управління земельними ресурсами в Україні та за кордоном: порівняльна характеристика.

Тестові завдання

1. Частка земельних ресурсів населених пунктів у загальному земельному фонді України становить:

- а) 8 %;
- б) 10 %;
- в) 11,5 %;
- г) 12 %;
- д) 15 %.

2. За рахунок сплати земельного податку за використання земель населених пунктів до бюджетів різних рівнів надходить:

- а) понад 30 % загальних земельних зборів;
- б) понад 40 % загальних земельних зборів;
- в) понад 50 % загальних земельних зборів;
- г) понад 70 % загальних земельних зборів.

3. Кадастрове землевпорядкування населених пунктів повинно передбачати:

- а) кадастрову зйомку земельних ділянок та встановлення меж земельних ділянок на місцевості;
- б) відновлення меж земельних ділянок на місцевості та виготовлення кадастрового плану;
- в) визначення і встановлення на місцевості меж земельних ділянок та проведення державної землевпорядної експертизи;

- г) правильні відповіді “а” і “б”;
- д) усі відповіді правильні.

4. Розмежування земель державної та комунальної власності населених пунктів зумовило:

- а) запровадження в Україні різних форм власності на землю;
- б) необхідність передати частину земель державної власності у приватну;
- в) потребу в створенні законодавчо гарантованих умов усім об'єктам земельних відносин;
- г) правильні відповіді “б” і “в”;
- д) усі відповіді правильні.

Література [5–7; 17; 22; 23; 32; 33; 43]

Тема 13. Землепорядкування як функція управління земельними ресурсами. Управління охороною земельних ресурсів в умовах ринкової економіки

1. Значення землепорядкування в системі управління.
2. Види та форми землепорядкування.
3. Суть і структура землепорядкування агроформувань.
4. Суть і структура землепорядкування інших категорій земель.
5. Зміст землепорядкування.
6. Екологічні аспекти управління земельними ресурсами.
7. Концепція охорони земель, що ґрунтується на бездефіцитному балансі гумусу в ґрунті.
8. Комплексність підходу до управління охороною та використання земельних ресурсів.

Питання для самоконтролю

1. Охарактеризуйте принципи сучасного землепорядкування.
2. Визначте структуру землепорядкування агроформувань.
3. Яку нову парадигму збереження родючості ґрунту ви знаєте?
4. Визначте роль технічного паспорта земельних ділянок агроформувань.
5. Які концептуальні засади ресурсоощадного землекористування ви знаєте?
6. Визначте сутність землепорядкування інших категорій земель.
7. Як здійснюється вдосконалення екологічної інфраструктури?

Теми рефератів

1. Система землевпорядкування в сучасній Україні.
2. Особливості управління охороною земельних ресурсів в умовах ринкової економіки.
3. Екологічні аспекти управління земельними ресурсами.
4. Екологічні аспекти управління земельними ресурсами в Україні. Регіональний аспект.

Тестові завдання

1. Основними видами землевпорядкування як функції управління земельними ресурсами є:

- а) міжгосподарське та внутрішньогосподарське землевпорядкування;
- б) землевпорядкування колгоспів та радгоспів;
- в) постійне та тимчасове землевпорядкування;
- г) правильних відповідей немає.

2. Основними формами землевпорядкування як функції управління земельними ресурсами є:

- а) міжгосподарське та внутрішньогосподарське землевпорядкування;
- б) землевпорядкування колгоспів та радгоспів;
- в) постійне та тимчасове землевпорядкування;
- г) правильних відповідей немає.

3. Головними завданнями системи землевпорядкування згідно з земельним кадастром України є:

- а) встановлення (відновлення) на місцевості меж адміністративно-територіальних утворень, землеволодінь і землекористувань;
- б) розробка загальнодержавних та регіональних програм використання та охорони земель;
- в) складання схем землеустрою, розробка техніко-економічних обґрунтувань використання та охорони земель відповідних адміністративно-територіальних утворень;
- г) визначення складу земельних угідь і встановлення цільового використання земель;
- д) правильні відповіді “б”, “в”, “г”;
- е) усі відповіді правильні.

4. Управління охороною земельних ресурсів включає:

- а) екологічні аспекти;

- б) концептуальні аспекти;
- в) фінансові аспекти;
- г) правильні відповіді “б” і “в”;
- д) усі відповіді правильні.

Література [5; 22; 23; 29; 30; 40; 41; 43]

Змістовий модуль V. Економіка земельних ресурсів

Тема 14. Стимулювання розвитку ринку земель міст та інших поселень

1. Загальні особливості оцінки земельних ресурсів.
2. Специфіка формування земельної власності в містах України.
3. Особливості формування ринків нерухомості в містах.
4. Методи з розвитку інфраструктури земельного ринку.
5. Зонування земель міст та інших населених пунктів.
6. Зміст зонування.
7. Функціональне зонування.
8. Територіальне зонування.

Питання для самоконтролю

1. У чому полягає специфіка формування земельної власності в містах України?
2. Які методи з розвитку інфраструктури земельного ринку ви знаєте?
3. Розкрийте основну мету зонування земель міст і сіл.
4. Висвітліть завдання зонування земель міст і сіл.
5. У чому полягають принципи зонування земель міст і сіл?
6. Які ви знаєте принципи зонування земель міст і сіл?
7. Дайте оцінку функціям зонування земель міст і сіл.
8. Що таке територіальне зонування?

Теми рефератів

1. Стимулювання розвитку ринку міських земель у сучасній Україні.
2. Стимулювання розвитку ринку земель сільськогосподарського призначення в сучасній Україні.
3. Регіональні особливості розвитку ринку земель населених пунктів.
4. Зонування земель міст.
5. Особливості зонування земель сільських поселень.

Тестові завдання

1. Для нормального розвитку ринок землі потребує наявності таких сервісних функцій, як:

- а) інформаційні та оціночні функції;
- б) торговельні та розрахункові функції;
- в) нотаріальні та реєстраційні функції;
- г) правильні відповіді “б” і “в”;
- д) усі відповіді правильні.

2. Інфраструктура складного земельного ринку повинна обслуговувати ряд функцій, таких як:

- а) закладні операції, створення земельних активів;
- б) первинний та вторинний обіг іпотечних цінних паперів, майнове страхування та страхування фінансових ризиків в угодах із земельною власністю;
- в) торговельні операції, що здійснюються у порядку стягнення на предмет застави;
- г) правильні відповіді “б” і “в”;
- д) усі відповіді правильні.

3. Головними принципами зонування земель є:

- а) функціональність та універсальність;
- б) системність та комплексність;
- в) повнота та взаємозв'язок;
- г) правильні відповіді “а” і “в”;
- д) усі відповіді правильні.

4. Зонування земель населених пунктів — це:

- а) виділення функціональних зон та територій зон і підзон різноманітних видів функціонального призначення і дозволеного використання земельних ділянок у межах поселень;
- б) поділ земель населених пунктів за їх цільовим використанням та функціональним призначенням;
- в) обидві відповіді правильні;
- г) правильних відповідей немає.

Література [5; 14; 15; 23; 26; 35]

Тема 15. Організація та технологія виконання робіт з оцінки земель населених пунктів. Фінансово-економічні ризики оформлення результатів економічної оцінки земель

1. Організація виконання земельно-оціночних робіт.
2. Алгоритм визначення вартості земель населених пунктів.
3. Інструментарій оцінки земельних ділянок населених пунктів.
4. Технологія оцінки земельних ділянок.
5. Облік фінансово-економічних ризиків при економічній оцінці земель населених пунктів.
6. Метод аналізу чуттєвості.
7. Метод сценаріїв.
8. Складання технічного завдання та угоди на оцінку.
9. Склад та зміст повного обліку економічної оцінки земель населених пунктів.

Питання для самоконтролю

1. Висвітліть характерні риси організації земельно-оціночних робіт в населених пунктах.
2. Що таке алгоритм при економічній оцінці земель населених пунктів?
3. Висвітліть характерні особливості розвитку системи оцінки житлового фонду в містах України.
4. Що таке метод аналізу чуттєвості?
5. Дайте визначення поняття “метод сценаріїв”.
6. Як можна оформити технічне завдання та угоду на оцінку земельних ресурсів?
7. Висвітліть характерні особливості обліку фінансово-економічних ризиків при економічній оцінці земель населених пунктів.

Теми рефератів

1. Організація земельно-оціночної діяльності в містобудівному кадастрі.
2. Технологія виконання робіт з оцінки земель населених пунктів.
3. Система оцінки житлового фонду в містах України.
4. Фінансово-економічні ризики оформлення результатів економічної оцінки земель.
5. Особливості обліку фінансово-економічних ризиків при економічній оцінці земель населених пунктів.

Тестові завдання

1. Організація виконання оціночних робіт охоплює:

- а) підготовчі роботи; збір, аналіз та підготовку вихідної інформації для оцінки земель;
- б) визначення критеріїв оцінки земель; проведення зонування об'єкта оцінки;
- в) проведення власне етапу оцінки земель, оформлення матеріалів оцінки земель;
- г) правильні відповіді “б” і “в”;
- д) усі відповіді правильні;
- е) правильних відповідей немає.

2. Оцінка земельних ділянок включає такі дані:

- а) вид оцінки (одинична, масова) визначення методу розрахунку вартості;
- б) збір та обробка первинної ціноутворюючої інформації;
- в) отримання відомостей про цільові зони на території населених пунктів з урахуванням усіх проміжних коректив;
- г) здійснення оцінки конкретної земельної ділянки;
- д) правильні відповіді “б” і “г”;
- е) усі відповіді правильні.

3. Здійснення оцінки конкретної земельної ділянки охоплює:

- а) віднесення ділянки до конкретної цінової зони за ознакою топографічної прив'язки;
- б) відбір необхідних коректив з метою обліку містобудівної цінності;
- в) соціальна привабливість та місцерозташування;
- г) правильні відповіді “а” і “в”;
- д) усі відповіді правильні.

4. До об'єктивних фінансово-економічних ризиків в оформленні результатів економічної оцінки земель належать:

- а) ризик ринку нерухомості та ризик ринку капіталу;
- б) ризик низької ліквідності та ризик інфляції;
- в) ризик управління нерухомістю та ризик управління земельними ресурсами;
- г) ризик неадекватності прогнозування розвитку території населеного пункту та фінансовий ризик;
- д) екологічний та законодавчий ризик;

- е) правильні відповіді “а”, “б”, “д”;
- є) усі відповіді правильні.

Література [5; 14; 15; 22; 23]

Змістовий модуль VI. Управління земельними ресурсами в зарубіжних країнах

Тема 16. Нормативно-правова база та організація управління земельними ресурсами в зарубіжних країнах

1. Поняття “управління земельними ресурсами” в зарубіжних країнах.
2. Предмет та об’єкт управління земельними ресурсами.
3. Мета та завдання дисципліни.
4. Становлення та розвиток науки про управління земельними ресурсами в зарубіжних країнах.
5. Нормативно-правове забезпечення управління земельними ресурсами в європейських країнах.
6. Нормативно-правова база в країнах СНД.
7. Законодавче забезпечення управління земельними ресурсами в США.
8. Особливості управління земельними ресурсами в європейських країнах.
9. Управління земельними ресурсами в країнах СНД.
10. Управління земельними ресурсами в англосаксонських країнах.
11. Особливості управління земельними ресурсами в країнах Азії, Африки та Латинської Америки.

Питання для самоконтролю

1. Визначте предмет та завдання управління земельними ресурсами в зарубіжних країнах.
2. Коли відбулося становлення науки про управління земельними ресурсами в зарубіжних країнах?
3. Які нормативно-правові документи з організації управління земельними ресурсами в зарубіжних країнах ви знаєте?
4. Висвітліть характерні особливості розвитку управління земельними ресурсами в європейських країнах.
5. Дайте порівняльну характеристику систем управління земельними ресурсами в країнах ЄС та СНД.
6. У чому полягають особливості управління земельними ресурсами в країнах Азії?

7. Висвітліть характерні риси управління земельними ресурсами в країнах Латинської Америки.
8. Охарактеризуйте систему управління земельними ресурсами в англосаксонських країнах.

Теми рефератів

1. Розвиток науки про управління земельними ресурсами в європейських країнах.
2. Система управління земельними ресурсами в країнах Європи.
3. Управління земельними ресурсами в країнах СНД.
4. Управління земельними ресурсами в Росії.
5. Управління земельними ресурсами в країнах Азії.
6. Характерні особливості управління земельними ресурсами в США.

Тестові завдання

1. Планування землевпорядної документації в країнах ЄС на місцевому рівні здійснюють:

- а) органи державної влади та управління на місцях;
- б) органи місцевого самоврядування;
- в) громадські організації;
- г) правильні відповіді “а” і “б”;
- д) усі відповіді правильні.

2. Основною формою власності на землю в Китайській Народній Республіці є:

- а) державна власність;
- б) колективна власність;
- в) приватна власність;
- г) державна і колективна власність.

3. На сьогодні відсоток земельних ресурсів, яким володіє Федеральний уряд США, становить:

- а) 10 %;
- б) 20 %;
- в) 30 %;
- г) 40 %.

4. Основним типом сільськогосподарського підприємства в більшості країн ЄС та США є:

- а) сімейні ферми;
- б) великі сільськогосподарські підприємства;

- в) державні господарства;
- г) сільськогосподарські кооперативи;
- д) правильні відповіді “а” і “б”.

5. Джерелами фінансування управління земельними ресурсами в зарубіжних країнах є:

- а) надходження від земельного податку;
- б) стягування зборів;
- в) виплата комісійних;
- г) правильні відповіді “а” і “б”;
- д) усі відповіді правильні.

Література [5; 14; 15; 22; 23; 37–39]

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна

1. *Борисенко В. Й.* Соціально-економічний розвиток Лівобережної України в другій половині XVII ст. — К.: Наук. думка, 1986. — 263 с.
2. *Голобуцький В. О.* Економічна історія Української РСР — К.: Вища шк., 1970. — 298 с.
3. *Гуржій О. І., Чухліб Т. В.* Гетьманська Україна // Україна крізь віки — К.: Альтернативи, 1999. — Т. 8. — 302 с.
4. *Гуржій А. И.* Эволюция феодальных отношений на Левобережной Украине в первой половине XVIII в. — К.: Наук. думка, 1986. — 134 с.
5. *Горлачук В. В., В'юн В. Г., Сохнич А. Я.* Управління земельними ресурсами: Навч. посіб. — Миколаїв, 2002. — 316 с.
6. *Гуцуляк Ю. Г.* Управління земельними ресурсами в умовах ринкової економіки — Чернівці: Прут, 2002. — 124 с.
7. *Дорош О. С.* Управління земельними ресурсами на регіональному рівні. — К., 2004. — 142 с.
8. *Закон України “Про державний контроль за раціональним використанням та охороною земель” від 19.06.03 № 963-IV // ВВР України. — 2003. — № 39. — С. 350.*
9. *Закон України “Про землеустрій” // Офіц. вісн. України. — 2003. — № 125. — С.122–1421.*
10. *Закон України “Про охорону земель” від 19.06.03” № 962-IV // ВВР України. — 2003. — № 39. — Ст. 349.*

11. *Земельне право України*. — К.: ЦНЛ, 2005. — 632 с.
12. *Земельний кодекс України // ВВР України*. — 2002. — № 3–4. — С. 27.
13. *Кулаковський Ю. П.* Управління земельними ресурсами міста (на прикладі м. Києва): Автореф. дис... канд. екон. наук. — К., 2006. — 22 с.
14. *Кухтин П. В., Левов А. А., Лобанов В. В., Семкина О. С.* Управління земельними ресурсами: Учеб. пособие. — СПб.: Питер, 2005. — 384 с.
15. *Кухтин П. В., Левов А. А., Морозов В. Ю., Руднев А. В. и др.* Управління земельними ресурсами: Учеб. пособие. — СПб.; М.; Нижний Новгород; Воронеж; Ростов н/Д: Питер, 2006. — 448 с.
16. *Микула О. Я.* Вдосконалення управління земельними ресурсами в умовах здійснення земельної реформи /на прикладі Закарпатської області/: Автореф. дис... канд. екон. наук. — К., 1995. — 20 с.
17. *Містобудівний кадастр*: Навч. посіб. — Л.: ЛДАУ, 2003. — 224 с.
18. *Пересоляк В. Ю.* Формування механізму державного управління земельними ресурсами населених пунктів: Автореф. дис... канд. наук з держ. упр. — Львів, 2006. — 20 с.
19. *Песчанська І. М.* Розвиток земельного менеджменту в системі управління земельними ресурсами: Автореф. дис... канд. екон. наук. — К., 2004. — 20 с.
20. *Снітинський В. В.* Землепорядкування і земельний кадастр // Вісн. Львів. аграрного ун-ту (№ 4). — Львів, 2001. — 215 с.
21. *Теоретичні основи державного земельного кадастру*. — Львів: Новий Світ. — 2004. — 392 с.
22. *Третьяк А. М.* Управління земельними ресурсами та реєстрація землі в Україні. — К., 1998. — 220 с.
23. *Третьяк А. М., Дорош О. С.* Управління земельними ресурсами: Навч. посіб. — К., 2006. — 462 с.
24. *Федоров В. В.* Управление земельными ресурсами в городских условиях. — Красный Луч, 2002. — 43 с.
25. *Шапоренко О. І.* Механізми державного управління земельними ресурсами (на прикладі деградованих і малопродуктивних земель): Автореф. дис... д-ра наук з держ. упр. — Донецьк, 2005. — 39 с.
26. *Шляхи підвищення ефективності управління земельними ресурсами міст України* — К., 2005. — 336 с.

27. *Янчук В. П.* Теорія і методологія управління землями з обмеженим режимом землекористування. — Миколаїв: Гліон, 2004. — 60 с.

Додаткова

28. *Аверіна О. А.* Економічні засади управління землями сільсько-господарського призначення: Автореф. дис... канд. екон. наук. — Харків, 2006. — 21 с.

29. *Горлачук В. В.* Розвиток землекористування в Україні. — К.: Довіра, 1999. — 255 с.

30. *Горлачук В. В., В'юн В. Г., Сохнич А. Я.* Землекористування на межі тисячоліть. — Львів: Укр. технології, 2001. — 130 с.

31. *Дорош О. С.* Удосконалення управління земельними ресурсами на регіональному рівні: Автореф. дис... канд. екон. наук. — К., 2004. — 20 с.

32. *Інженерна* геодезія: Наук.-техн. зб. / Ред. С. П. Войтенко. — Вип. 49. — К., 2003. — 319 с.

33. *Інженерна* геодезія: Наук.-техн. зб. / Ред. С. П. Войтенко. — К., 2003. — Вип. 51. — 286 с.

34. *Коваленко П. І., Жовтоног О. І.* Інтегроване управління водними та земельними ресурсами на зрошувальних системах // Вісн. аграрної науки. — 2005. — № 11. — С. 5–10.

35. *Козьмук П. Ф.* Реформування земельних відносин у містах: Автореф. дис. ... канд. екон. наук. — Львів, 1999. — 20 с.

36. *Колесник І. А.* Трансформація земельних відносин в аграрній сфері: Автореф. дис. ... канд. екон. наук. — К., 2002. — 18 с.

37. *Комплексное* планирование и управление земельными ресурсами: Доклад Генерального секретаря — Нью-Йорк: ООН, 2000. Добавление 2: Борьба с опустыниванием и засухой. — 19 с.

38. *Комплексное* планирование и управление земельными ресурсами: Доклад Генерального секретаря — Нью-Йорк: ООН, 2000. Добавление 3: Устойчивое развитие горных районов. — 19 с.

39. *Комплексное* планирование и управление земельными ресурсами: Доклад Генерального секретаря — Нью-Йорк: ООН, 2000. Добавление 4: Сохранение биологического разнообразия. — 16 с.

40. *Медведев В. В., Кисіль В. І.* Родючість і охорона ґрунтів // Вісн. аграрної науки. — 2006. — № 3/4 (спец. вип.). — С. 14–18.

41. *Охрій О. П.* Комплексна стратегія управління землекористуванням адміністративно-територіального утворення: Автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр. — Харків, 2006. — 21 с.

42. *Петраковська О. С.* Методи управління земельними ресурсами // Містобудування та територіальне планування. — 2005. — Вип. 20. — С. 261–267.
43. *Ступень М. Г.* Теоретичні основи організації використання і охорони земель населених пунктів в умовах реформування земельних відносин: Автореф. дис... д-ра екон. наук. — К., 2003. — 36 с.
44. *Третяк А. М.* Стан та проблеми управління земельними ресурсами в Україні // Вісн. аграрної науки. — 2001. — № 8. — С. 5–11.
45. *Янчук В. П.* Управління землями з обмеженим режимом землекористування: Автореф. дис... канд. екон. наук. — К., 2004. — 19 с.

ЗМІСТ

Пояснювальна записка.....	3
Тематичний план дисципліни “Управління земельними ресурсами”	5
Зміст самостійної роботи з дисципліни “Управління земельними ресурсами”	7
Список літератури	42

Відповідальний за випуск	<i>А. Д. Вегеренко</i>
Редактор	<i>О. М. Коваленко</i>
Комп'ютерне верстання	<i>Н. І. Нечипоренко</i>

Зам. № ВКЦ-3486
Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)
03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП